

עין משפט
גור מצוה

מזו:

מְרוּקָא, פירוש גרעיני תמרה שמחליקין בהם את הקלף: **לֵאפּוּקִי** מדלֵוי דאמר בבבֵּיו שׁל מְקַנָּה. משמע דהלכה כרז ואמרין נמי פרק השולח (גיטין דף נט: ושם ד"ה משום) גבי ההיא אמתא דאמר לה קני הא וקני נפשך אמתא לקמיה דרז נחמן אמר ליה לא עשה ולא כלום דהוא ליה כליו של מקנה: **ובי תימא פרושי קמפרש**. ולא תגרוס וי"ו דועל מעות הניתנות במרחץ:

נשרפו חטיף בעלייה. הקשה ריב"ן אמאי הפקיעו חכמים קנין מעות שהוא מדאורייתא ליתקנו שילטנך שניהם מעות ומשיכה ומירץ אי משיכה לגדה לא מקנה יאמר לוקח למוכר נשרפו חטיף בעלייה: **א' אמרת בשלמא** מעות קונות משום הכי מוכר הדר ביה ולא לוקח. פרש"י דטרע מוכר ומגיל משום שכול לחזור בו אם יוקירו ולוקח לא יחזור אם יחלו וא"ת וכי תקנו משיכה בשביל שאינם מהוגנים דטרע ומגיל לפי שאם יוקירו יחזור ויקבל עליו מי שפרע שנדיקים לא יחזור ועלום אפילו אם יוקירו וי"ל דהוא לא תקנו אלא משום שאינם מהוגנים שניתנו פירות חבריהם לשורף ור"ת מפרש דאם נשרפו יכול הלוקח לחזור אפילו לר' שמעון דלקמן (דף מט:)

אמתניתין דר"ש אומר כל שהכסף צידו מיימי עובדא דההוא גברא דיהב זוזא אחמרא ובעו למנסכי' דני פרוזק רופילא אמר רב חסדא כדרך שמקנו משיכה במוכרים כך תקנו בלקוחות משמע דאף לר"ש אית ליה דרז חסדא ואפ"י מי שפרע ליכא כיון דאיכא הפסד לגמרי מדלא א"ל זיל קבל ענך מי שפרע כדאמר ר' יוחנן לרבי חייה בר יוסף דוצין מלחא ואייקר כו'י) ולך טרע מוכר ומגיל שלא יחזור בו לוקח ולא יעמוד אפילו במי שפרע ואפילו משום יוקרא וזולא יכול לחזור בו לוקח אף לר"ש כדמוכח פרק איזהו נשך (לקמן דף עד:) דקאמר כי קאמר ר"ש מוכר חוזר ולא לוקח בחד טרעא שעמד השער במקומו בתרי טרעי מי אמר לשם יודה דאף לוקח יכול לחזור דאי לא תימא הכי מי שפרע בלוקח לית ליה ושא דקאמר בשמעמין דר"ש לית ליה דרז חסדא היינו היכא דלא הוול ולא הוקר דלרצנן ורז חסדא שניהם חוזרים ולר"ש מוכר יכול לחזור בו מפני שהכסף צידו ולא לוקח: אמר

וריש לקיש תרתי גמר מיניה תנן ר"ש אומר כל שהכסף בידי ידו על העליונה מוכר הוא דמצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה *אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי מוכר מצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה אלא אי אמרת מעות אינן קונות לוקח נמי ליהדר ביה אמר לך ריש לקיש אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לריש לקיש היינו דאיכא בין ר' שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איכא בין ר"ש לרבנן איכא בינייהו דרב חסדא ר'דאמר רב חסדא בדרך ישתקנו משיכה במוכרין כך תקנו משיכה בלקוחות ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא תנן אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות אינן קונות אמאי קאי באבל משום דברים ובדברים מי קאי באבל והתניא

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מרוקא. כלי העשוי מגללי בקר: **למקניא**. משמע לקנות בו ולא משמע להקנות בו אלאמא כליו של קונה קאמר: **ציה**. משמע מיעוט בו ולא בדבר אחר: **לא אצטריך**. למימר דלא קני: **הניטנוס** **בסימן**. הצנן מקבל סימנן

במרוקא למקניא *לאפוקי מדלוי דאמר בבבליו של מקנה קמ"ל למקניא ולא לקנויי ביה רב פפא אמר למעוטי מטבע ורב זביד ואיתימא רב אשי אמר בלמעוטי איסורי הנאה איכא דאמרי ביה אמר רב פפא למעוטי מטבע דכשר אמר רב זביד ואיתימא רב אשי למעוטי איסורי הנאה אבל ⁽⁶⁾מוריקא לא אצטריך: אסימון קונה את המטבע וכו': מאי אסימון אמר רב מעות הניתנות בסימון לבית המרחץ מיתיבי ⁽⁷⁾אין מחללין מעשר שני על אסימון ⁽⁸⁾ ולא על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ מכלל דאסימון לאו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ וכי תימא פרושי קמפרש והא לא תנא הכי ⁽⁹⁾מחללין מעשר שני על אסימון דברי רבי דוסא והכבמים אומרים אין מחללין ושון שאין מחללין על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ אלא אמר רבי יוחנן מאי אסימון ⁽¹⁰⁾פולסא ואודא רבי יוחנן לשעמיה דאמר ר' יוחנן רבי דוסא ורבי ישמעאל אמרו דבר אחד רבי דוסא הא דאמרן רבי ישמעאל מאי היא דתניא יוצרת הכסף בידך לרבות כל דבר הנצטר ביד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר ילרבות ⁽¹¹⁾כל דבר שיש עליו צורה: כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו וכו': *אמר ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמוא יאמר לו נשרפו חטיף בעלייה סוף סוף מאן דשרא דליקה בעי שלומי אלא גזירה שמוא תפול דליקה באונס אי מוקמת להו ברשותיה מסר נפשיה טרח ומציל ואי לא לא מסר נפשיה טרח ומציל ריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה מאי טעמא דריש לקיש אמר קרא ⁽¹²⁾וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך *דבר הנקנה מיד ליד ורבי יוחנן אמר מיד למעוטי קרקע דלית ביה אונאה וריש לקיש א"כ לכתוב קרא וכי תמכרו ממכר ⁽¹³⁾מיד עמיתך אל תנו או קנה למה לי שמע מינה למשיכה ור' יוחנן או קנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ⁽¹⁴⁾וכי תמכרו ממכר אל תנו יא"ן לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מגין תלמוד לומר או קנה אל תנו

דלחייב באונסין עד שימשוך הלוקח קשיא לריש לקיש ואמר ריש לקיש אליבא דר' שמעון לא קאמינא דודאי מעות קונות סבירא ליה כי קאמינא לתנא קמא דסבר משיכה ותרייהו המוכר המוכר מצו הדרי כל זמן דלא משך. ואמר בשלמא לריש לקיש דאמר ת"ק סבר משיכה קונה מן התורה וכל זמן שלא משך שניה יכולין לחזור בהן. ור' שמעון סבר מעות קונות ואם קבל המוכר מעות המוכר יכול לחזור בו ולא לוקח נמצאת חלוקתם ת"ק סבר משיכה קונה ור' שמעון סבר מעות קונות אלא לר' יוחנן דאמר ת"ק דבר תורה מעות קונות סבירא ליה ור' שמעון מעות קונות נמי סבירא ליה בבאי פליגי. ופרקי' (נדפליגין) בהא דרב חסדא דאמר בדרך שתקנו משיכה במוכר כך תקנו בלוקח ת"ק אית ליה דרב חסדא ור' שמעון לית ליה דרב חסדא ודייקינן מתני' דאבל אמרו כר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות.

מסורת הש"ס

א) 5:י"ג מרוקא. יעב"ץ, ב) מע"ש פ"א מ"ב, ג) ענינים פ"ג מ"ב מוספא דמעשר שני פ"א, ד) ע"י מוספות שנת סה ד"ה לעבד ומוס' עירובין לא: ד"ה שפדלו ומוס' לעיל מד. ד"ה אסימון, ה) נלקמן נד, ו) לעיל מו: זמן, עירובין פא: חולין פג. דקושין יטו, כא: י) נלקמן ט, טו) נאלי צ"ל ליד עמיתך, טז) נלקמן נא, י) נעיל מד, ט) נלקמן מט: לקמן דף נט. ד"ק דף עט, ט) וע"ע מוס' עירובין פא: ד"ה שאל, ט) נלקמן מח: ,

הגהות הב"ח

א) גבי על אסימון ועל מעות בלי' וזימנ' ולא נמחק:

גליון הש"ס

גב' אי אבידת בשלמא כעין זה גיטין ד' ח ע"ב:

לעוי רש"י

פלדרי"ן מחבת לפני

שהוטבעה בה צורת מטבע.

מוסף רש"י

דבר תורה מעות קונות. ראה לעיל מו ב ותרף ללא.

רבינו הגנאל (המשך) קנה דבר הנקנה מיד ליד. ור' יוחנן אמר לך מיד למעוטי קרקע דלית ביה אונאה ובין מוכר ובין לוקח תרייהו אית להו אונאה. ומתבאר לריש לקיש תנן ר' שמעון אומר כל שהכסף בידי ידו על העליונה ודייקינן מינה מדקתני כל שהכסף בידי הוא יכול לחזור בו לבדו ש"מ מוכר הוא שוכלו לחזור בו ולא לוקח שאם נאמר גם הלוקח אם כספו בידי ומירת לא משך יכול לחזור בו הא [לא] צריכא למימר מכרי דמיא לא נתן פירות לא משך במה יקנה פירות אלא על המוכר לבדו אמר ר' שמעון אם הכסף בידי הלוקח עדיין לא משך הפירות יד המוכר על העליונה. בשלמא אי אמרת מעות קונות וכיון שנתן הלוקח מעות קנו לו מעותיה. ומשום תקנה דלוקח שלא יאמר לו נשרפו חטיף בעלייה אוקמו רבנן הפירות ברשות המוכר עד שימשכום הלוקח משום המוכר למימר הואיל ואי מתניסור פריי לדידי מתניסור רבנן לפירי ברשות מוכר

לח א ב מ"י פ"ה מהל' מכירה הל' ח וע"י בהשגות ונמנוד משנה סמג עשין פב טו"ע ח"מ סי' קלח סעיף ג ועיין צ"מ:

לו ג ד מ"י פ"ד מהל' מעשר שני הל' ט נטו"ע י"ד סי' שלח סעיף קלח: לו ה מ"י פ"ב מהל' מכירה הל' א ופ"ג הל' ד סמג לאין קט טו"ע י"ח סי' רכח סעיף ה:

לח ו מ"י שס פ"ג הל' ד והל' ה סמג עשין פב טו"ע ח"מ סי' קלח סעיף ה:

תורה אור השלם

1 וְנִתְּנָהּ בְּכֶסֶף וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדָךְ וְהִלַּכְתָּ אֵל הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ:

דברים יד כה
2 וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתְּךָ אוֹ קֶנֶה מִיָּד עֲמִיתְּךָ אֶל תִּנּוּן אִישׁ אֶת אֹדוּתוֹ: וּקְרָא כֹה יד

רבינו הגנאל

במרוקא פי' מרוקא גרעינא של תמרה שמחליקין בה הפר הנייר. למקניא לאפוקי מדלוי דאמר בבבליו של מקנה קמ"ל למיקנא ולא לאקנויי. רב פפא אמר במנא לאפקיעו מטבע. דכשר לאפוקי איסורי הנאה. אבל מרוקא לא צריך דהא לית ביה מששא. הא דרב א' ושמואל דחווית הן ורב נחמן ורב פפא תרייהו מודו במנא דקי. אסימון קונה את המטבע. מאי אסימון אמר רב מעות הניתנות סימן לבית המרחץ. פירוש מעות ידועות שרשום בהן שם בעליהן וכל עת שיכנס למרחץ נותן בלבן אחת מהן כדי שיעד כמה פעמים נכנס ורוחץ במרחץ ובאחרונה מציא הבלן המעות הרעות הללו שניתנו לו בדרך סימן ומקבל כנגדן מעות יפות ונטול הללו בעליהן. ומתבארנ עליה אין מחללין מעשר שני על מעות הניתנות ב סימן (מכלל לבית המרחץ) בסימן דמחללין באסימון.) ש"מ דאסימון אינו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ. וכי תימא מפרש הוא והכי קתני אין מחללין על אסימון ומאי גזירו מעות הניתנות במרחץ והא לא תני הכי דתנא מחללין מעשר שני על אסימון דברי ר'. דוסא והכבמים אומרים אין מחללין. ושון שאין מחללין על המעות הניתנות בסימן למרחץ. אלא אמר ר' יוחנן מאי אסימון פולסא וזהו אסימון. ר' דוסא סבר לה כר' ישמעאל דאמר וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר הנצטר. ואע"פ שאין עליו צורה מחללין עליו מעשר שני. מטלטלין קונין את המטבע ואין מטבע קונה

וריש לקיש תרתי גמר מיניה תנן ר"ש אומר כל שהכסף בידי ידו על העליונה מוכר הוא דמצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה *אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי מוכר מצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה אלא אי אמרת מעות אינן קונות לוקח נמי ליהדר ביה אמר לך ריש לקיש אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לריש לקיש היינו דאיכא בין ר' שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איכא בין ר"ש לרבנן איכא בינייהו דרב חסדא ר'דאמר רב חסדא בדרך ישתקנו משיכה במוכרין כך תקנו משיכה בלקוחות ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא תנן אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות אינן קונות אמאי קאי באבל משום דברים ובדברים מי קאי באבל והתניא

מטלטלין אלא לקבל מי שפרע. כל המטלטלין קונין זה את זה והוא ששמו כל אחד מהן בפני עצמו בשומא ברורה ובדמים ידועים שאם לא יעמידו כל אחת מהן בדמים ידועים לא סמכי ולא מקנו להדרי. תלמוד ארץ ישראל ר' אבא בשם רב המחליף אמכורוקלין באמכורוקלין קנה. כריכות של ידועות נקראות בלשון יון אמכורוקלין: **מתני'** כיצד המטלטלין קונין את המטבע משך ממנו פירות ולא נתן לו מעות אין יכול לחזור בו. נתן לו מעות ולא משך פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מדור המבול כו' אמר ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות אם גופו קונה מעות לא כל שכן מפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמה תפול לו דליקה באונס אי אמרין לא קני לוקח עד דמשוך ואבתי בחזקתיה דמוכר קיימו טרח ומציל ואי לא לא טרח ומציל. ריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה שנאמר או

^[1] כלמורה צ"ל הא דרב ששת ושמואל דחווית או ר' יוחנן ור"פ תרייהו מדוד בדמנא הוא דקי

^[2] אולי צ"ל אין מחללין מע"ש על אסימון ולא על מעות הניתנות בסמון לבית המרחץ ש"מ וכו'